

Discussion ved Landhuusholdningselskabets Møder.

Mødet den 3die December 1862.

Efter Candidat Segelckes Foredrag over kunstige Gjødningsstoffer og deres Anvendelse i Agerbruget hittede Etatsraad Valentiner: Der er i dette Efteraar blevet ham faldt en ny Gjødningsart, som har vundet Præmie gjentagne Gange ved Landbrugsudstillinger i Tjen. Men ved nøiere at examinere vedkommende Fabrikant angaaende dens Sammensætning, forekom denne ham at være saa uheldig og principstridig som vel muligt, og Manden lagde ogsaa tydeligt for Dagen, at han aldeles manglede ethvert Kjendskab til Chemi og derfor ogsaa til Gjødningschemiske Sammensætning og Virkemaade. Saavidt Taleren kunde forstaae, var det ikke andet end brændt Mergel, hvortil der var sat noget Ammoniakvand fra et Gasværk, hvilket naturligviis forlængst var gaaet bort igjen. At den brændte Mergel i og for sig vil virke, er vist utvivlsomt, men denne kan jo enhver Landmand forstaae sig selv, uden at hente den langveis fra.

Candidat Segelcke: Hvis Grundbestanddelene i den omtalte Gjødning er brændt Kalk, da er det absolut forkasteligt at sætte svovlsur Ammoniak til, da det meste af den allerede inden 24 Timer vil være udjaget og bortdunstet. Hvor man ingen Mergel har, erstattes den vel godt af brændt Kalk,

saaledes som Tilfældet er mange Steder i England, men den kan neppe bære Omkostningerne ved lange Transporter, dertil er den for volumineus.

Redakteur E. Møller-Holst: Fabrikanten har prøvet Gjøbningen ved Skjelskør og der seet Virkning af den; men efter at være bleven oplyst om, at det aldeles ikke nytter at sætte Gasvand til, vil han opgive dette, og tillige vil han for Fremtiden istedetfor Mergel kun bruge Kalk fra Fagø.

Han er derfor ikke aldeles sikker paa sit Middels Ufeilbarlighed, saa meget mere som han famler omkring af Mangel paa Rundskaber til fuldstændig at forklare sig Gjøbningens Virkemaade.

Profesør Jørgensen opfordrer Etatsraad Valentiner til at meddele sine rige Erfaringer angaaende de kunstige Gjøbningsmidlers Virkning paa forskjellige Stadier og under forskjellige Forhold.

Etatsraad Valentiner har allerede for nogle og thye Aar siden anvendt Chilisalpeter, men Virkningen var saa godt som ingen, med Undtagelse af, at Bygget vistnok blev lidt tidligere modent; han formoder altsaa at være bleven bedraget ved Kjøbet.

Af Peru-Guano har han aldrig seet Virkning mere end det første Aar, men som oftest har den da ogsaa betalt sig i dette. Han har altid harvet Guanoen ned; thi ligger den ovenpaa Jorden, og vi om Foraaret faae Tørke og Blæst, da henveirer og forsvinder den aldeles. At pløje den ned, saaledes som man i de senere Aar er begyndt med i Sachsen, anseer han for meget nyttigt, men det bruges vistnok kun saa Steder. Ogsaa Baker-Guano har han prøvet, men Virkningen er i al Fald i de første Aar langt fra saa stor som ved Peru-Guano; derimod kan det jo være, at Estervirkningen paa Græsset vil blive større.

Aldrig har han anvendt sur phosphorsur Kalk uden tilstrækkelig Nytte, naar den er bleven udsaaet om Efteraar og Vinter eller harvet ned til Kapsen eller udstrøet ovenpaa Hvede,

efter at denne er saaet; ligger den derimod ubfat for Veir og Vind og Sol, bliver Virkningen langt mindre og varer kortere. Han bruger den stadig deels i Brakmarken, deels for at hjælpe paa Gjødningen til den Jord, der skal lægges ud med Græs, i den Overbeviisning, at en god Kløver- og Græsmark kun kan tilveiebringes ved at der gjødes umiddelbart til denne Afgrøde, hvilket hos ham skeer ved at gjøde Udkægsmarken (Byg) med Staldgjødning deels om Efteraaret, deels om Vinteren; forsaavidt Staldgjødningen er utilstrækkelig, bruger han phosphorsur Kalk, der da altid udstrøes om Vinteren, helst i Novbr. og Decbr., for at Vintersæden kan opløse den. Kløveren kunde vistnok ogsaa med god Nytte overstrøes med kunstig Gjødning om Efteraaret efter at være saaet om Foraaret. Naar han da har brugt 20 Læs Staldgjødning à 90—100 Lpd. pr. Td. Land paa et Sted, og 250 til 200 Pd. sur phosphorsur Kalk pr. Td. Land et andet Sted, har Kløveren staaet lige godt begge Steder.

For 5 Aar siden gjorde han et større Forsøg med Staldgjødning, anvendt paa forskjellige Maader og paaført til forskjellige Tider, samt med sur phosphorsur Kalk, paaført om Vinteren og om Foraaret, af hvilket det klart fremgik, at dennes Virkning er langt mindre, naar den bringes ud om Foraaret end om Efteraar og Vinter.

Ogsaa paa sure Engpletter har han med Fordeel anvendt den sure phosphorsure Kalk, saa at disse endog 4 Aar efter have givet et Udbytte, der svarer til næsten 4—6 Læs pr. Td. Land. Derimod har Høet af denne Eng ikke ganske tabt sin svovlede Charakter og ædes ikke saa gjerne af Kreaturerne som Kløverhø, skjøndt det unægtelig er bedre end tidligere. Derimod ædes Græsset henad Sommeren efter Sletten gjerne af Kvæget.

Hovedfordelen ved Anvendelsen af kunstig Gjødning er vist nærmest den, at vi derved kunne faae gode Kløver- og Græsmarker, saa vi blive i Stand til at sommergræsse godt; thi uden at dette bliver Tilfældet, kunne vi ikke med Fordeel

give en stærkt Vinterfodring. Naar vi først saa vidt, at Kvægets Ernæring baade Sommer og Vinter er fortrinlig, da vil i Reglen Staldgjødningen kunne strække til, og Brugen af kunstig Gjødning blive langt mindre, men det er som et Middel til hurtigt at naae derhen, at vi bør søge Hjælp i den kunstige Gjødning.

Sluttelig fremsatte Taleren det Spørgsmaal: om Staldgjødning alene giver alle de Stoffer, Marken trænger til, eller om ikke netop den Mark, der har faaet den mest og udelukkende Staldgjødning, trænger stærkest til en Tilførsel af Mineralbestanddele? Han er bleven ledet paa denne Tanke ved at Erterne mislykkedes i de senere Aar, thi vel kan dette for en Deel hidrøre fra Aargangen, men Jordens Udtømmelse paa frugtbare Mineralbestanddele har maaskee ogsaa været medvirkende; derfor har han begyndt at udstrøe sur phosphorsur Kalk til Erterne.

Taleren maatte her endnu fralægge sig den Bebreidelse, at han i Skrift skulde have fraraadet Anvendelsen af kunstig Gjødning. Han har kun fremhævet som Middel til Agerbrugets Opkomst en kraftig Ernæring af Kreaturerne, fordi der mest syndes derimod, men han mener og har altid fremhævet, at den eneste Veje til at komme til en høiere Cultur og til, at en bedre Ernæring af Kreaturerne kan betale sig, er Anvendelsen af kunstig Gjødning.

Candidat Segelcke mener ogsaa, at der kun kan være Tale om at bruge den kunstige Gjødning som et Supplement til Staldgjødning, men da denne sjældent strækker til, for saa vidt enhver Landmand absolut maa ønske sig mere Gjødning, bliver den kunstige Gjødning ligesaa nødvendig som heldig. Selv Statsraad Tesdorpf, der dog føder saa stærkt og frembringer saamegen Staldgjødning, finder desuagtet Plads til at anvende 250,000 Pbd. Veemmel foruden en stor Mængde Guano og Salpeter.

Overlærer Fogh henleder Opmærksomheden paa, at baade Guano og Veemmel, ifølge det af Cand. Segelcke Meddeelte,

forøger Udbyttet langt mere paa Sandjorder end paa de fede, lerede Jorder.

Candidat Hoff bemærker med Hensyn til den ovenomtalte Apatit, at der ikke længer udføres af denne fra Kragerø. Det var kun saalænge, man kunde bryde den Apatit, der „laae i Dagen,“ at det kunde betale sig at udføre den; efter at man nu maa bryde den i Dybden, er denne Entreprise ophørt.

Profesor Sjørgensen. Landhuusholdningssekselskabet lod for et Par Aar siden indforstrive en Skibslabning Guano og fik den let affat til Landmændene, saa det viste sig, at der ingen Risiko var forbundet dermed. Da det imidlertid ligger udenfor Selskabets Formaal at fortsætte en sliq Forretning, forekommer der ham ifølge de gjorte Erfaringer at være al Opfordring for en Handelsmand til at paabegynde den.

En væsentlig Hindring mod en stærkere Benyttelse af kunstig Gjødning troer han at ligge i Landmændenes Frygt for at blive bedragne dermed. Denne er imidlertid nu utidig, eftersom den kemiske Analyse, det bedste Betryggelsesmiddel, saa let kan erhverves. Ofte tilbyder endog Fabrikanten at dele de dermed forbundne Udgifter, og det samme tilbyder, som bekendt, Landhuusholdningssekselskabet sine Medlemmer. Havde Analysen været anvendt ved den i Fyen nys som kunstig Gjødning præmierede brændte Mergel, da havde den sikkert skjærmet mod en saa grov Misforstaaelse.

Mødet den 17de December 1862.

Profesor Sjørgensen indledte Spørgsmaalet:

„Er der Trang hos os tilstede for Dampkraftens Anvendelse, eller bør vi endnu for en længere Tid lade os nøie med Hestekraften?“, idet han fremhævede Dampkraftens almindelige Anvendelse i Agerbruget i andre Lande og opstillede de Spørgsmaal, der maatte komme under Overveielse ved Indførelsen hos os.

Justitsraad Wolff. Allerede den Omstændighed, at Danmark er et hesteproducerende Land, synes at henvise paa,

at vi bør holde os til Hestekraften; men det forekommer ham, at ogsaa Andet ved en nøiere Undersøgelse taler imod Dampens Anvendelse i Agerbruget her i Landet. Saaledes er jo f. Ex. Damppløining, der efter Sigende skal have vundet en saa stor Udbredelse i Udlandet, ikke mulig, saalænge vore Marker endnu ere fulde af jordfaste Steen eller overstaarne af større og mindre Grøfter eller — hvad ogsaa ofte er Tilfældet — opløiede i høiryggede Agre; thi da Damppløiven baade skal gaae paa langs og tværs ad Agrene, ville vore Marker i saa Fald enten blive meget ueensartet bearbejdede eller endog slet ikke behandlede med Damppløiven. — Vel gjør Agerbruget her i Landet store Fremstribt, men endnu staaer det dog langt tilbage for England, og vi maae derfor hellerikke vente her strax at kunne indføre de Forbedringer, der dukke frem der, og hvad færligt Damppløiningen angaaer, knytter der sig vist endnu saa mange Mangler ved den, at vi gjøre rettest i at holde os tilbage, indtil den er vel prøvet i Udlandet, saa meget mere, som der neppe her er nogen Trang tilstede til den.

Lieutenant Eckardt. Det viser sig ofte, at Trangen til en eller anden Forbedring først rigtig træder frem, naar Forbedringen allerede har vundet Indgang paa enkelte Steder, idet Fordelene da først komme til at staae klart. Saaledes meente man hellerikke, at der i Horsensegnen var nogen Trang for Dampkraften, indtil Maskinbygger Jochumsen i Horsens begyndte at udleie sit Lokomobil; men skjøndt han faaer 10—12 Rd. i Leie for det (betjent af en Mand) hver Dag, har der dog hele Tiden været lagt Vefslag paa det længe forud, og det har til Alles Tilfredshed været i stadig Brug lige siden Høst. — I England finder man paa flere Gaarde, selv kun med et Tilliggende af 200 Tdr. Land, baade en fast og en flytbar Dampmaskine, og Taleren troer ogsaa, at Tiden her i Landet nu er kommen til at indføre denne Forbedring, thi navnlig til den flytbare Dampkraft mangler kun Exemplet, for at Trangen rigtig skal vise sig.

Statsraad Hofman- (Bang). Spørgsmaalet er ganske vist af stor Vigtighed, og man bør ved Besvarelsen navnlig have sin Opmærksomhed rettet paa, om der ikke gives flere Diemed, hvori en slig Maskine kunde finde Anvendelse, thi jo flere, desto bedre. Nu har man ganske vist anført, at foruden paa Marken skulde den ogsaa kunne bruges i Gaarden til Tærstning, til Hollænderiet, til Smørfjernen, koge Vand o. s. v., men seer man nøiere til, viser der sig væsentlige Hindringer mod den. Ibebrændslet er saaledes langt dyrere her end i England og Sverrig, hvor den har vundet en Deel Udbredelse, navnlig til Tærstning. Vore større Gaarde have desuden vidtstrakte Agre, og der fordrer en stor Hestekraft for den hurtige Indkjørsel af Hø og Korn. Hestebefætningen kan derfor vanskeligt indskrænktes, og den er ikke saa let omsættelig som Studebefætningen, hvormed Jorderne i Sverrig for en stor Deel drives. Skjøndt han derfor just ikke troer, at der hos os i al Fald endnu er nogen Trang for Dampkraftens Indførelse, saa er det maaskee dog nok muligt, at en flytbar Dampmaskine om Esteraaret kan byde en væsentlig Fordeel ved Udtærstningen.

Jægermester Vech troer netop, at Tiden nu er kommen, thi vi staae ikke tilbage for mange andre Lande, hvor Dampmaskinen har fundet Udbredelse, saaledes som f. Ex. Polen, Rusland og flere andre mindre industrielle Lande.

Man vil vist ligesom i England begynde med at faae faste Dampmaskiner, derved ledes til at affkaffe nogle Heste, og endelig, ved at erkjende den store Nytte, de faste byde, faae Dinene op for, at ogsaa de flytbare tilbyde store Fordele; foruden i de allerede nævnte Diemed kan en saadan jo ogsaa bruges baade til Møllen, til Knuse- og til Hakkelsemaskinen.

Justitsraad Wolff troer ogsaa, at der snarere vil blive Brug for en fast end for en flytbar Dampmaskine. Der er nemlig en uafbrudt Brug for Hestebefætningen til at kjøre Gjøbningen ud, Kornet ind, o. s. v., saa den sikkert ikke kan indskrænktes.

Profesor Jørgensen. Hr. Baron Zytphen-Abeler, en af de Faa, der her i Landet have brugt Dampmaskine paa deres Gaarde, har, da han selv er forhindret i at møde, sendt en Skrivelse, hvori han oplyser Følgende:

Da Abelersborg blev opbygget, besluttede han at ville bruge Dampkraft, og han har fundet sin Fordeel derved, da det derved er blevet ham muligt ikke alene at faae sit Korn hurtigt udtærstet, naar Conjunkturerne gjorde det ønskeligt, men ogsaa at faae Efteraarsarbejderne færdige inden Vinterens Komme; han har saaledes i dette Efteraar faaet sine Stubbe pløiede 2 Gange, hvilket vist neppe er lykkes ret mange Steder iaar.

Ved alle de mange Maskiner, han kan sætte i Forbindelse med Dampmaskinen, letter han Arbeidet særdeles meget; af Kul bruger han 7 Pund pr. Hestekraft i Timen. Lokaliteterne ere indrettede efter Dampmaskinen, og derfor kan den fulde Fordeel drages af denne.

Maskinhuset byggedes 1856, og allerede om Efteraaret toges Dampmaskinen i Brug.

Hele Anlægget: Maskine, Maskinhuus med Skorsteen, Tærstemaschine m. fl. Maskiner kostede ialt 4000 Rd.

Dampmaskinen, der er af 8 Hestes Kraft, driver:

3 Loden: Tærst-, Raste- og Rensmaskine.

Paa Ladeloftet: En Kværn til at male og grutte Sæd.

3 Maskinhuset: En Cirkelsav til at skjære Brænde.

Paa Kostaldsloftet: Knuse- og Hakkelsesmaskine baade til Heste og Kreaturer.

3 Kostaldens Foderlo: Roeskjæremaskine og Olieageknuser.

Naar Kværnen benyttes, er hele Dampmaskinens Kraft nødvendig, og alt andet maa standses i den Tid.

Cirkelsaven kan vel skjære Brænde i Forening med, at der tærstes, men da det giver et Stød i Tærstemaschinen for hver Gang et Stykke Brænde slipper Saven, bruges de aldrig

i Forening, men altid sammen med andre Arbeider, som Hækkelfestjæring &c.

Der bruges, naar Maskinen skal gaae med fuld Kraft, 2 Tdr. Kul i 12 Timer, og forholdsvis mindre, naar mindre Kraft er tilstrækkelig. Kullene høves i Partier til 7—7½ Mark.

Om Sommeren skjæres Hækkelsen med Hestekraft.

Kjernen drives ikke med Dampmaskinen, da det om Sommeren, hvor Kjernen hovedsagligen benyttes, vilde være for kostbart for den alene at ophebe den store Dampmaskine.

Smeden paa Gaarden passer Maskinen, men enhver paalidelig Mand, som blot en ganske kort Tid har seet en Anden passe den, vil kunne udføre dette.

Reparationerne, som i den Tid, den er benyttet, have overgaaet samme, ere saa godt som ingen.

Man har formeent, at Brandkontingentet vilde blive betydelig forhøiet; det er dog paa Adelsersborg kun med 15 Mk. aarlig, men den Betingelse er sat, at der i en Afstand af 47 Aen intet Straatag maa være."

Taleren meddeelte derefter følgende Dverflag over Bekostningerne ved en faststaaende Maskine og et Lokomobil, hver paa 6 Hestes Kraft.

Den faststaaende Maskine:

Maskine og Kjedel med Huus og Skorsteen anslaaes til			
2400 Rb. à 5%	120 Rb.		
Amortisation, Reparation &c. 7%	168 —		
		<hr/>	
		288 Rb.	
Arbeider Maskinen 100 Dage om Aaret, bliver dette for een Dag	2 Rb.	5 Mk.	8 St.
Kul (480 Pbd. i 10 Arbeidstimer og 40 Pbd. til Opfyring eller 1½ Td. à 10 Mk.	2 —	5 —	8 —
Olje, Talg, Blaar &c.	" —	2 —	" —
Maskinmesteren	1 —	1 —	" —
		<hr/>	
		7 Rb.	2 Mk. " St.

Lokomobil:

Anskaffelse 2000 Rb. à 5% 100 Rb.

Amortisation og Reparation zc. 10% . 200 —

300 Rb.

Fordeelt paa 125 Arbejdsdage udgjør

pr. Dag	2 Rb. 2 Mk.	6 Sf.
Rul 600 Pbd. i 10 Timer og 40 Pbd. til Opfyrring = 640 Pbd. eller 2½ Td. à 10 Mk.	3 — 3 —	4 —
Lie, Talg, Blaar zc.	" — 2 —	" —
Tilførsel af Vand og Rul	" — 4 —	" —
Masfinmesteren	1 — 1 —	" —

8 Rb. „ Mk. 10 Sf.

Undersøge vi dernæst den Arbeidsmængde, der kan udføres ved Hjælp af Dampkraften, da fremtræder tydeligt dennes Fordeel fremfor Heste- eller Haandkraften. Efter Erfaringer fra England kan en 6 Hestes Dampmaskine saaledes under almindelige Forhold udtærste 80 Tdr. Hvede om Dagen, og udtærste hver Quarter Hvede for omtrent 9 s, medens det ved Hestekraft vil koste 15 s og ved Haandkraft endog 32 s.

Uf de andre Arbejder har det ved forskjellige Prøver viist sig, at en Dampmaskine for hver Hests Kraft kan skjære af

Hakke (¾" lang) 1200 Pbd. i Timen.

Roer (til Skiver) 10 à 12,000 Pbd. i Timen.

Knuse Oliefager i større Stykker . . . 3000 Pbd. i Timen.

do. i finere Stykker . . 2000 à 2500 Pbd. i Timen.

Knuse Havre 500 Pbd. i Timen.

I England betales i Reglen for en Tærskemaskine med Lokomobil daglig £ 1½ i Leie samt Kost eller 1 Gh. 6 s daglig til hver af de 2 Mænd (Masfinmesteren og Indlæggeren), der følge med Maskinen. Leieren afhenter selv Maskinen, men betaler kun for de Dage, Maskinen bruges.

Der synes altsaa ei blot at være Fordeel ved, men ogsaa Trang til at bruge Dampkraften, og de Indvendinger, der for vort Lands Vedkommende ere reisste mod denne, falde for en stor Deel bort ved nøiere Betragtning. — Man har saaledes meent, at vort Klima med dets lange Vinter bedre tillod Benyttelsen af Heste til Tærskemaskinen end f. Ex. i Skotland, hvor man næsten hele Vinteren igjennem kan arbejde paa Marken. Dette er kun tilshneladende sandt, thi bortset fra, at Arbeidstiden paa Marken er gjort længere ved Drainingen ei blot Foraar og Efteraar, men ogsaa om Vinteren, er der dog en stor Mængde Arbeide til Hestene, saaledes Gjødningskjørslen paa Frosten, der nu er langt almindeligere end tidligere, Skotkjørsel, Kornets Kjørsel til Byen o. s. v. Og see vi hen til andre Lande under lignende klimatiske Forhold som hos os, f. Ex. Mecklenborg, da har Dampkraften der vundet stor Udbredelse.

Det er navnlig om Efteraaret, da Arbeidskravet er stort, at Dampmaskinen kan være os til overordentlig Nytte, idet en heldig Konjunktur, som vi derved blive i Stand til at benytte, undertiden næsten kan betale os hele Udgiften for Dampmaskinen.

Hvad dernæst Damppløining angaaer, da har han netop iaar havt Leilighed til at see denne udføre flere Steder i England, og han skal villig indrømme, at der endnu staaer en Deel tilbage at ønske ved Damppløven, men at den er sin Fuldbendelse temmelig nær, og at den strax med Fordeel vilde kunne indføres i Marsten og i enkelte Egne af Holland og Falster, der ere frie for Steen, er han overbevist om. Taleren saae endog iaar Fowlers Damppløve arbejde upaaklageligt paa en bakket Mark, der var aldeles overshyldt med Smaasteen.

Af denne Damppløve er der allerede i det sidste Aar solgt 250 Exemplarer, og overalt udtalte man sin Tilfredshed med den, ihvorvel enkelte Forbedringer naturligtviis kunde ønskes og ogsaa stadig indføres. Paa et Sted havde en Forpagter

allerede midt i Mai pløjet 600 Acre med en saadan Damppløv i dette Foraar. Et andet Sted havde en Mand anskaffet sig en Damppløv og reiste omkring og leiede den ud, og havde ingen daarlig Entreprise fundet derved.

De Steder, hvor Dampkraften var indført i England, havde man efterhaanden indskrænket Hestebesætningen med en Trediedeel. Ganste vist klagede man over, at Kornets Indtjersel undertiden vanskeligt kunde bestrides i rette Tid, men man hjalp sig da ved at sætte Kornet i Stakke paa Marken.

Ved Rapstærskningen er Dampkraften særdeles anvendelig, og allerede for 8 Aar siden brugte man et Lokomobil hertil i Marsten.

Det er maastee nok muligt, at man, som flere af de foregaaende Talere have meent, først kommer til at bruge den faststaaende Dampmaskine, men han føler sig overbevist om, at Lokobilet snart vil vinde Indgang.

Lieutenant Eckardt. Naar en tidligere Taler har udtalt, at vort danske Agerbrug staaer for langt tilbage, til at Dampkraften bør indføres, da troer han ikke, at dette med god Grund kan siges; at derimod Steenrydning, Draining og lignende Grundforbedringer naturligviis forud maae være udførte, er indlysende, men efter den overraskende Maade, hvorpaa han iaar saae Damppløve arbejde i England selv paa et meget ugunstigt Terrain, tvivler han ikke længer om, at Damppløining inden ret lang Tid vil være almindelig i Brug her i Landet. Et 8 Hestes Lokomobil til Damppløining kan allerede nu faaes for 1500 Rd. og vil sikkert inden faa Aar kunne leveres endnu betydeligt billigere. Anskaffelsesomkostningerne ere derfor betydeligt lavere end man almindelig forestiller sig, og naar desuden sees hen til, at f. Ex. Jochumsens 5 Hestes Lokomobil kun bruger 1 Td. Kul en heel Dag, ere Driftsomkostningerne ogsaa særdeles smaa.

Professor Jørgensen. Et Spørgsmaal, der ikke bør lades ude af Betragtning, er: hvorledes Brandassuranceselskaberne ville stille sig til Dampkraftens Indførelse paa

Gaardene. Intet af de engelske Selskaber har heri fundet Anledning til at forhøje Præmien, og ihvorvel vore Straataage maaffee kunde synes farligere end Engländernes Skifertage, saa maa det dog erindres, at den engelske Farm er omgivet af en Mængde Kornhæse, og det har ved Forsøg viist sig, at man endog kunde hænge et Kornneg umiddelbart over Skorstenen, uden at dette tændte, naar man i Skorstenen havde anbragt Gnistefangere.

Lieutenant Eckardt troer ogsaa, at Faren for Ildbrand er overordentlig ringe, og at den i hvert Fald er større ved Ildstedet end fra Skorstenen. Lokomotivet fra Horsens har saaledes staaet og arbeidet lige tæt op til Staffene uden den mindste Ulempe i saa Henseende.

Fægermester Bøch havde angaaende denne Sag forhørt sig hos en Assurandeur, og denne meente, at det almindelige Brandassuranceselskab vilde stille sig saa liberalt som muligt ved Indførelsen af Dampmaskiner paa vore Gaarde.

Statsraad Hofman (Wang) takker sluttelig Professor Jørgensen for de meddeelte Oplysninger navnlig angaaende Dampkraftens Villighed. Han har ofte haadt Lust til at gjøre Brug af denne, men bestandig antaget den for at være for dyr og ledsaget af for mange Vanskeligheder.

Mødet den 28de Januar 1863.

Efter at Forvalter Buus fra Gjedsergaard havde holdt sit Foredrag over Meierikøernes Vinterfodring, yttrede Statsraad Valentiner, at hans Erfaringer vare i fuldkommen Overensstemmelse med de Data, der vare bleve meddeelte, og de Anføelser, den foregaaende Taler havde fremsat. Han skal imidlertid kort berøre et Par herhenhørende Spørgsmaal. Man hører ofte: om det ikke skulde være rigtigst, at fodre Køerne lige stærkt baade før og efter Kælningen? Dette kan nu vist kun hidrøre fra en Misfjendelse af Fodringens Betydning og Virkemaade; thi det er jo indlysende,

at naar Koen yder noget, behøver den mere Foder, end medens den staaer gold, og fodres den desuagtet lige stærkt hele Vinteren, vil den før Kælningen samle Fidt, som ganske vist senere vil forøge Melkeproduktionen, men Taleren troer ikke, det vil være sparformeligt først at samle et Produkt paa den, for at den senere skal afgive det i Form af et andet. Han troer derfor, at Koen forholdsviis bør fodres stærkere efter end før Kælningen.

Dernæst skal han henlede Opmærksomheden paa det Dnskelige i, — ligesom der her er beregnet for Smørrets Bedkommende —, fra andre Steder at faae nøiagtige Oplysninger og Beregninger af Forholdet mellem Høværdi og Udbyttet ved Fædning, Sveitferi, Udproduktion o. s. v., og det forekommer ham, at der herom passende kunde stilles Opfordringer i de landøkonomiske Tidender. Foruden den forskellige Mængde og Blanding af Fodret, ville jo sikkert ogsaa andre Omstændigheder, f. Ex. Racen, have en væsentlig Indflydelse paa Udbyttet, men desværre er det vel sjældent, at Racerne ere holdte saa bestemt rene, at disse som en aldeles sikker Faktor kunne drages med ind i Beregningerne.

Statsraad Hofman (Wang) takker Forvalter Buus for det interessante Foredrag, og han er aldeles enig med ham om Nytten af en kraftig Vinterfodring; kun troer han, at denne for en Deel bør rette sig efter den Sommergræsning, vi ere i Stand til at byde Kvæget, i modsat Fald ville Ordene: „at Koen ei blot malker gennem Landen, men ogsaa gennem Kjødet“ neppe blive Sandhed. Naar vi fodre stærkt om Vinteren, og Køerne kælve i Marts eller April, da vil om Sommeren det bedre Vinterfoder blive desto bedre betalt, jo kraftigere og rigeligere Sommergræsning vi kunne byde Kvæget, men derpaa storkter det ofte, og det staaer ikke altid i vor Magt at tilfredsstille denne Fordring. Vel kan en kraftig Gjødning hjælpe paa Græsset, men deels virker denne ikke strax, og deels kunne vi ikke altid i Sæbkliftet lægge den saa nær mod Græsaarene, at disse kunne have rigelig Nytte deraf. Han troer derfor,

at Spørgsmaalet om Kvægets Vinterfodring først fyldestgjørende besvares, naar vi ere komne paa det Rene med, hvorledes vi om Sommeren kunne producere en saa rigelig Græsning, at en kraftig Fodring om Vinteren kan betale sig godt.

Paa flere Gaarde, hvor Koerne strax opfodres, efter at Kvæget om Efteraaret kommer paa Stalb, have de, om ikke just i den Grad som Raal, dog virket stærkt drivende paa Livsmoderen, om de end ikke have forarsaget for tidlig Kælving. Man maa være forsigtig ved Obergangen fra Sommer- til Vinterfodringen, og som det bedste Obergangsfoder betragter han Hø, navnlig hvis Kvæget har gaaet længe ude og derfor kun faaet noget slappende, om end fylbende Græs; det trænger da stærkt til at faae et fast, et bittert og fordøielsestyrkende Foder, og derfor er Hø ikke just istedetfor Koer, men ved Siden af Koer paa sin Plads, naar det ved Vinterfodringens Begyndelse gjelder om at erstatte Græsset.

Han omtaler derefter en Mand i Sørrig, der søger at fordele sine Koer gennem hele Vinteren saa meget som muligt, hvorfor han lader dem skjære i Skiver, nedshlæ i Gruber og tilbække hermetisk med Jord, og her holde de sig da udmærket godt, opløse ikke og ere Kvæget særdeles velkomne.

Han henstiller, om det ikke vilde være rigtigt at bruge de samme Principer ved Benyttelsen af Koer her.

Professoren Jørgensen. Med Hensyn til Vinterfodring er der foruden Landmændene en anden Klasse af Medborgere, hvis Mening det er af Vigtighed at høre, og han har derfor henvendt sig til en af Landets største Smørhandlere, Hr. Grosserer Broge i Aarhus. Da Denne desværre var forhindret i at give Møde her i Aften, havde han sendt Taleren nogle Bemærkninger, hvoraf det tydeligt fremgik, at der lægges en stor Vægt paa, at Kvæget kælver tidligt; derved svækkes tillige de tidligere fremsførte Meninger, om ikke at vinterfodre for stærkt af Frygt for ikke at kunne byde en rigelig Sommergræsning.

Derefter oplæste Taleren nedenstaaende Brev fra Grosferer Broge:

„Hvor meget jeg end beklager, at jeg ikke kan have den Fornøjelse at overvære Mødet i Landhusholdningssekskabet imorgen, saa er det dog ingenlunde af den Grund, at jeg vilde have kunnet deeltage i Discussionen om Røernes Vinterfodring, thi det havde jeg dog vist neppe dristet mig til; men Sagen interesserer mig i høi Grad, og jeg er overbevist om, at jeg vilde have bragt et godt Udbytte med mig hjem.

Jeg faaer i Vinter Smørret fra over hundrede Gaarde, men deraf har til Dato Smørret kun været som det bør være fra femten til tyve Gaarde, nemlig tildeels Friskmelks, som i England har kostet over 100 Rd. pr. Td., medens de øvrige Gaardes Smør næsten ikke er sælgelig selv til 80 Rd. pr. Td.

Det ligger naturligtvis ikke i Fodringen, thi naar jeg nu siger, at jeg faaer Smørret fra hundrede Gaarde, saa stiller det sig omtrent saaledes: 25 fodre, som de efter min Mening bør, med 1 Pbd. Kapskager, 2—3 Pbd. Grutning af forskellige Slags Korn pr. Rø pr. Dag, foruden tilstrækkeligt Hø; 50 fodre tildeels med Grutning, men tildeels med Skaftehavre og utærstet Korn, uden at de vide hvad Røerne faae; og 25 ere endnu ikke komne til at indsee, at det kan betale sig at give Røerne Andet end Halm og Hø; men det ligger deri, at af alle disse Gaarde har Besætningen kun kælvet paa førstnævnte 15 til 20 Gaarde, og før vi faae Landmændene til at sørge for, at deres Røer kælve senest i Januar, forinden faae vi ikke Vintersmørret som det skal være, og før have Landmændene heller ikke det Udbytte de bør have. Jeg skal give et Exempel her fra Eggen, som viser, at der ikke opnaaes Noget ved at have en udmærket Besætning og fodre den fortrinligt, naar Røerne ikke kælve i rette Tid. Af tvende Nabogaarde, som fodre accurat eens, med Oliefager, Grutning etc., har den ene, C., en Besætning af 250 udmærkede Mallekøer af eget Tillæg, den Anden, B., en Besætning af 60 sammenkjøbte Røer. Af B's Besætning have 20 Røer kælvet inden Nytaar og 30 inden

medio Januar, af C's er det derimod kun en enkelt Ko, der kælver før i Marts og Størstedelen i April. B. leverer i Tidsrummet fra 1ste Novbr. til 1ste Juni 41 Dritler Smør à 85 Pd. Netto og C. i samme Tidsrum 45 Dritler af samme Vægt. B. leverer Størstedelen i Februar, Marts, April, i hvilken Tid Frisemelksmør er begjært, C. leverer Størstedelen i Mai, i hvilken Tid det som bekjendt neppe er sælgeligt, og under almindelige Omstændigheder vilde jeg staae mig bedre ved at kjøbe B's Production fra 1ste Novbr. til 1ste Juni til 90 Rd. end C's i samme Tidsrum til 60 Rd.

En af de almindeligste Grunde, som afholde Landmanden fra at sørge for, at hans Køer kælve i rette Tid, er at han troer Køen da malfer mindre om Sommeren, men det er vist ikke Tilfældet; idetmindste viser det sig saaledes hos mig, at alle de Gaarde, hvis Køer kælve tidligt, og som fodre stærkt om Vinteren og saaledes levere meest Smør i Tidsrummet fra 1ste Novbr. til 1ste Juni, tillige ogsaa forholdsviis levere meest i Tidsrummet fra 1ste Juni til 1ste Novbr. og det er ogsaa Tilfældet med de tvende ovennævnte Gaarde. B. leverede i dette Tidsrum 57 Dritler C. kun 84 af eens Vægt.

Altsaa fuldkommen saa vigtigt som en god og hensigtsmæssig Fodring er det efter min Mening at faae Landmanden til at sørge for, at Køerne kælve i rette Tid, thi først da betaler Fodringen sig."

Naar altsaa, som her saa stærkt tilraades, Køerne kælve tidligt, da falder Kælvingen sammen med den stærke Fodring, og gjennem hele Vinteren og Foraaret indtil ind i Juni og Juli, da Græsset dog næsten altid vil være rigeligt, malfe Køerne altsaa godt. I August storter det vel ofte paa Græs, og Køerne sætte af, men aldeles det samme er Tilfældet med de Køer, der først have kælvet i Marts og April. Evret har jo ikke mere nogen Betydning, thi hvor meget vildt Græs eller krydrende Ukrudtplanter findes der vel nu paa de veldrevne drainede og rensede Marker? Naar Køerne derfor om Efteraaret komme ind, da ere de alle faldne tilbage, og selv

de, der kælve seent om Foraaret, ville vanskeligt bringes til Melken igjen. So hurtigere Kjøbmændene om Efteraaret kunne faae fristmælket Vinteresmør, desto bedre kunne de betale det, og de skye ikke høie Transportomkostninger for hurtigst muligt at faae det affendt til London og Leith.

Statsraad Hofman= (Bang) tvivler ingenlunde paa, at Vinterkælning er det heldigste, og at det har dobbelt Fordeel at have tidlige Vinterkøer, thi, som man siger, „en Juleko kælver to Gange,“ men det har ogsaa Vanskeligheder, og vi ere ei saa ganske Herrer over at bestemme, naar Køerne skulle kælve, thi ere de vante at kælve om Foraaret, vil det enten tage lang Tid eller dog egentlig kun være gjennem Kvierne og de nykjøbte Køer, at man kan omlægge sin Besætning til at julekælve.

Dernæst maa han fastholde, at Evret endnu mange Steder er i Anseelse, og vist nærmest paa Grund af at Køerne, naar de kælve i April, give feed Melk paa den Tid, da Fedmen tiltager i samme Forhold som Tiden efter Kælningen.

Forvalter Buus seer sig i Stand til for de sidste Aars Bedkommende at supplere de nylig givne Meddelelser om Vinterproduktion og Vinterfodring med Angivelse af Sommerudbyttet i de tilsvarende Aar, og det vil deraf sees, at medens Vinterudbyttet har været stærkt stigende, har det samme ogsaa været Tilfældet med Sommerudbyttet, uagtet Kælningstiden er rykket mere og mere fremad i de paagældende 5 Aar. Han har optegnet i en Rubrik paa den nedenstaaende Oversigt, hvormange Køer der have kælvet inden 1ste Februar, og i de sidste Rubrikker har han tillige anført Antallet af de Køer i Besætningen, der vare mislykkede ved Kastning og Overløben.

	Vinter- udbytte.	Sommer- udbytte.	Kælvet til 1ste Febr.	Over- løbere.	Kastere.
1858.	72 Pd. Smør.	47 Pd. Smør.	29	7	2
1859.	64½ — —	64½ — —	33	8	7
1860.	95½ — —	79½ — —	40	9	11
1861.	102½ — —	63 — —	42	10	15
1862.	98 — —	72½ — —	55	5	6

Røernes Antal varierer mellem 100 og 110 Stykker, og det er derfor paa ingen Maade nogen tidlig Kælvingstid, uagtet den er fremmet meget betydeligt. Selv i de 2 gunstigste Aar er Midbelkælvingstiden en Maaned tidligere end ønskeligt, men hvad der især bør lægges Mærke til er, at Sommerudbytten er snarere tiltaget end aftaget med den tidligere Kælvingstid.

Ved at henpege paa det stedse stigende Antal af mislykkede Røer i Besætningen, fremsatte han endnu et Par Bemærkninger med Hensyn til Fodringens Indflydelse paa Røernes Sundhed. Kastning blandt Røerne, som ellers ikke tidligere pleiede at høre til de almindelige Ulemper paa Gjedsergaard, tiltog fra 1858 af i Ghyppighed i en betænkkelig Grad, og ved Siden deraf blev Antallet af Overløbere i Besætningen overordentlig stort, og da disse Under toge til, samtidig med at Fodringen forsøgedes saa stærkt, saa ligger det nær at blive mistænkelig med Hensyn til den rigelige Fodring, og tilskrive den Skylden.

Den har ogsaa sin Deel deri, men den væsentligste Grund til disse Ulemper menes dog i dette Tilfælde at ligge paa et helt andet Sted. Rigtignok forekom nogle Kastningstilfælde, der nærmest maatte tilskrives Efteraarsveiret, men det maatte dog snart vække Opmærksomhed, at Kastning navnlig forekom blandt det unge Indstus af Kvier, der skulde kælve første Gang. Det Dyr, som een Gang kastede, var meget tilbøieligt til at kaste igjen næste Aar, eller ogsaa at blive Overløber. Ved Indstuddet indpodedes der en Svagheit i Besætningen; dette gjentog sig 3 Aar i Rad, og i disse 3 Aar var derfor Ondet i stærkt Tiltagende. Efter at have søgt Aarsagen flere Steder, kom man endelig til den Formodning, at de unge Kvier ikke kunde taale Røefodringen, som de fik førend Kælvingen. Røefodringen har med hvert Aar faaet mere og mere Betydning; der fodres ikke blot efter Kælvingen med Røer, men ogsaa før, og i de bedste Røeaar have Røerne kunnet faae 2 Skpr. Røer efter og $\frac{1}{2}$ til 1 Stp. Røer før Kælvingen pr. Stk., hvilket gjaldt for Kvierne saavel som for Røerne. Men Kvierne, som vare af eget

Tillæg, men opfødte paa andre Gaarde, vare slet ikke vant til Koer; de havde albrig smagt dem før. Deraf sluttedes der, at det unge Dyr ikke kunde taale den temmelig rigelige Anvendelse af et saa uvant Foder førend Kælningen, hvorimod de ældre Køer, som fra tidligere Aar vare vant dertil, meget godt kunde taale Koerne.

Da Koefodringen det næste Aar standsede, ophørte ogsaa Kastningen blandt Kvierne; ifjor kastede ikke en eneste Kvie, men de fik hellerikke Koer før efter Kælningen. Paa Spor efter den Grund, der syntes at være den vigtigste, sørgedes der for at Kvierne under Opvæxten bleve fodrede stærkt med Koer for at vænnes dertil; ifjor fik Aarskvierne $\frac{1}{2}$ Skp. pr. Stk. daglig, iaar ere de drægtige og danne Indskuddet i Kobesætningen, og de ere atter blevene fodrede med $\frac{1}{2}$ Skp. Koer pr. Stk. Til Dato har Halvdelen kælvet, men kun 1 kastet, rimeligviis fordi de nu ere vant til Koefodringen itide. Det samlede Antal af Kastere var ifjor 6, men næsten allesammen Køer, som havde kastet tidligere; iaar er Antallet til Dato kun 5, og man frygter ikke for at faae flere, thi det er navnlig i de første Vintermaaneder de forekomme.

Medens det slet ikke kan indrømmes, at den stærkt forøgede Fodring paa nogen Maade har bidraget til at forøge Antallet af Kastningstilfældene, saa kan man ikke sige det samme angaaende Køernes Overløben. Denne foranlediges navnlig af to Grunde, nemlig Kastning og den stærke Fodring. Den første Aarsag falder bort, naar Kastningen ophører, og hvad den sidste Grund angaaer, da er allerede tidligere fremhævet Bigtigheden af, at Køerne ikke ere for fede, naar de skulle løbe, og derfor maa det anses for rigtigst, at man i den første Tid efter Kælningen er noget maadeholden med Fodringen af de rigeligt ernærede Dyr, der pleie at komme i et fortrinligt Huldb, førend de kælv.

Derefter fremhævede Taleren et tredie Unde, som udelukkende hidrørende fra den stærke Fodring, nemlig Kælningsebereren. Tidligere mærkedes den sjældent paa Gjesfergaard,

men i de sidste 3 Aar er den derimod hyppigere og har bortrevet 2 af de bedste Køer hver Vinter. Der kan vel slet ingen Tvivl være om, at den fremkaldes ved den stærke Fodring, men det er værdt at lægge Mærke til, at denne Sygdom ikke forekommer om Sommeren paa Græs, — i det mindste kjender Taleren ingen Tilfælde af denne Slags. Egeledes forekommer den ikke i de første Vintermaaneder; det er navnlig i Februar og Marts, at den indfinder sig. Dette er vist en almindelig Erfaring, men hvori kan da Grunden søges til at Sygdommen kun forekommer paa en bestemt begrændset Aarstid? Muligviis er Græsset en saa sund Føde for Koen i Sammenligning med Vinterfodret, at den uden Fare kan nyde den rigeligste Ernæring om Sommeren. Derefter henstillede han de Spørgsmaal: om det kan antages, at det først er den i længere Tid fortsatte Kjørnefodring, der er farlig, medens 1 til 2 Maaneders Fodring med 3 til 4 Pd. Korn ikke skulde være forbunden med Fare? og hvis dette er Tilfældet, vil man da ved en rundelig Tilfætning af Køer førend Kælningen kunne gjøre Fodret sundere og mindre farligt?

Kammerherre Wichfeld: De seneste Aars Kæstning i hans Besætning har navnlig fundet Sted hos Køer med 1ste til 4de Kalv. Saar synes det ligesom at staae i Forbindelse med at Køerne fodredes med Køer før Kælningen; men han er ogsaa ledet paa den Tanke, at Grunden hertil maaskee ligger i, at Kvæget nu vandtes i Huus, medens det tidligere blev vandet i en Sø, og da indtraf Kæstning meget sjældent. I det Vandet nemlig pumpes op af Jorden, fører det sikkert en Deel for Kvægets Sundhed skadelige Luftarter med sig f. Ex. Kulsyre og Svovlbrinte, og da det nu strax ledes ind i Stalden, faaer det først der Tid til at slaae disse Luftarter fra sig, og forgifter derved paa en Maade Luften i Stalden. Prof. Jul. Thomsen, med hvem han har talt herom, raader derfor til at oppumpe Vandet nogen Tid før det skal bruges, og lade det henstaae i Beholdere, inden det ledes ind til Kvæget.

Gartner Wendt: troer at de Beshylbninger, der her ere fremsførte mod Koerne, ere ufortjente, thi hos ham ere i mange Aar baade Køer, Heste og Sviin fodrede stærkt med Koer, og han har aldrig mærket nogen Ulempe deraf. Og skjøndt hans Køer for største Delen ere sammenkjøbte og aldrig vænnede til Koer før hos ham, og skjøndt han har fodret med indtil 4 Skp. pr. Stk. daglig, er af hans lille Besætning paa c. 20 Hoveder ikke noget Kastnings-Tilfælde indtruffet i de 10 Aar, han har fodret med Koer og Kaal. Det gaaer vist her som saa ofte: Koerne ere noget Ngt, og derfor skulle de have Skylben. Lige saa lidt have hans Køer Tændents til at blive overløbne. Og han begynder dog strax om Efteraaret med Koefodringen, idet han i Begyndelsen om Aftenen giver dem nogle Blade i Halmen, og vedbliver da med en stærk Koeffodring hele Vinteren igjennem indtil Græstiden. Han troer derfor fuldkommen at maatte fritage Kunkelroerne og Gulerødderne for enhver Beshylbning, der i de nævnte Henseender er reist imod dem. Om Fodring med Turnips og Kaastrabi, der virke noget oppustende, skalde føre Ulempe med sig, naar de anvendes alene, skal han lade være usagt, da han hidtil kun har brugt disse i ringe Mængde blandet med andre Rodurter navnlig Gulerødder, hvilken Sort han holder for den meest værdifulde som nærende og mellegivende.

Statsraad Hofman = (Vang) begyndte Koedyrkingen 1840, og siden har den fundet en temmelig stor Udbredelse iblandt Bønderne der i Omegnen. Disse anvende Koeblade i stor Mængde, og i Forening med Rughalv udgjør Koebladene det Væsentlige af Efteraarsfodret; men dette er misligt, thi Kvæget taber Huldet, og derfor fraraader han nu stedse Benyttelsen af Bladene. Ifølge hans Erfaring har lige saa lidt som Kunkelroer Anvendelsen af Kaastraber ført nogen Ulempe med sig i de omtalte Henseender.

Statsraad Valentiner har i de 14 Aar, han har brugt Kunkelroer, ikke sporet den mindste Ulempe af dem, men tvært-

imod stedsse fundet sig veltilfreds med Brugen af dem, — vel at mærke, naar der samtidig i Forbindelse med 1 Skp. Koer om Dagen foruden 2—5 Pd. Kjerne er opfodret en 8 Pd. Hø og Koerne ere fodrede hele.

Overkrigskommisfairs Aagesen taler ogsaa Koernes Sag, og har aldrig sporet nogen skadelig Virkning enten af Kunkelroer eller Raalraber, hvilke sidste han navnlig anbefaler. Ogsaa Bladene bruger han, om end ikke i stor Mængde. Derimod paafeer han nolie, at Kjerne ikke gaae for længe ude om Efteraaret; thi det er en væsentlig Betingelse for et godt Udbytte af Vinterfodringen, at Kjerne ikke paa Grund af daarligt Veir og knapt og kraftløst Efteraarsgræs komme til at sætte ret meget af. Ogsaa hans Overbeviisning er det, at de Kjer, der kælve ved Zuletid, betale sig bedst. Vanskeligst har Kvæget, — forekommer det ham — ved at holde Melken strax, naar de komme paa Græs. For at sikke dem en kraftig Græsning paa den Tid, besaaer han en Mark halvt med Rug og halvt med Hvede. Efterat Rugen, hvor de først komme paa, er afgræsset, gjødes denne halve Mark og besaaes med Vikkehavre. Fra Rugmarken komme Kjerne paa Kløvermarken, og naar den er afgræsset, er den halve Hvedemark færdig til at tage imod dem; her finde de da rigelig Græsning, indtil de kunne komme paa den ovennævnte Vikkehavremark.

Statsraad Hofman (Bang) bemærker hertil, at Vikkehavren og Kløveren ikke altid ville groe til.

Han mener, at en væsentlig Grund til Guldheden ligger i den stærke Fodring under Opsødningen. Kjønsdriften yttre sig nemlig da tidligt, og desuagtet holder man dem længe, uden at lade denne tilfredsstille. Dette har navnlig viist sig i Sverrig ved de mange indforsirevne Racer, der søges drevne stærkt frem; tidlig Kjønsdrift blandt disse er almindelig, og da den ei er bleven tilfredsstillet, findes der mange Golde iblandt dem. Han troer derfor, man gjør rettest i at lade Kjønsdriften tilfredsstille saa vidt muligt naar den viser sig.

Overkrigskommisfair Aagesen: Uheldene med hans mest lovende Kvier hidrøre fra, at de have været i for stærk Stand; de ere da vanstelige at faae drægtige.

Professur Førgensen spørger, om man her i Landet i Reglen fiindeler Koerne. I England gives de nemlig altid hele, og Koerne for sig og Halmen for sig, da man ei ved at blande dem sammen vil lokke Kvæget til at æde Halm for at faae Koerne.

Forvalter Buus bemærker først til en tidligere Taler, at han er fuldkommen enig med ham i, at det er af en overordentlig Vigtighed allerede meget tidlig at beskytte Kjøerne mod Efteraarsskulden. Paa Gjedsergaard bruges den Skik, at binde Kjøerne ind om Natten fra Midten af September, fødre dem med Avner og den grønne Efterslet af en udtørret Sø, — og sidst i October blive de inde om Dagen med, sidste Aar faaleses den 19de October.

Hvad dernæst Koernes Behandling angaaer, da stæres de i temmelig store Skiver og blandes ei med andet Foder.

Gartner Wendt troer, at Kjøerne bør have Koestykkerne faa store som muligt og for sig alene, da en Deel Saft og Aroma let svinder bort ved en for stærk Stuskæren. Ved at bruge en Maskine, der fiindeler dem stærkt, faaer Massen desuden et grimt Udseende. Ifjor fedede han 6—8 gamle Kjøer alene ved Koer og havde en god Fordeel deraf; disse bleve kastebe næsten hele for dem, selv uden at være slynderligt rensede, thi vel ønsker han sig en Koevadskemaskine, men han har dog aldrig mærket nogen Ulempe ved at mangle den.

Statsraad Hofman=(Wang): Naar man samtidig fodrer med Haffelse, kunne Koerne vistnok uden nogensomhelst Fare være temmelig fiindeelte.

Overkrigskommisfair Aagesen har netop idag seet Koerne brugte aldeles hele paa Statsraad Tesdorps's Eiendom paa Amager. Kreaturerne fik 2 Skpr. om Dagen, 1 Skp. ad Gangen, hele og ublandede, og inden $\frac{1}{2}$ Time vare Krybberne

tomme. Det var med stor Væthed, at Kvæget fik Bugt selv med den største Koe, uden at denne var itusfaaret.

Paa Spørgsmaalet om, i hvilken Form Korn og Oliefager i Reglen gives til Kvæget, bemærker:

Forvalter Vuus, at paa Gjedsergaard knuses baade Kornet og Oliefagerne, blandes derpaa med fugtig Haffelse og henligger da, uden at blive varmt, fra den ene Føbertid til den anden.

Profesor Jørgensen bemærker sluttelig, at Grosferer Broge vil gjøre det til en Betingelse for at kunne give den højeste Pris for Smør, at der mindst er født med 1 til $1\frac{1}{2}$ Pd. Kapsfager om Dagen, da Smørret derved faaer en behagelig Aroma. Dette er en interessant Mødsætning til den tidligere Frigt for, at Smørret skulde faae Affmag ved at bruge Oliefager.

Mødet den 4de Marts 1862.

Præsidenten (Statsraad Drewsen) vilde først sætte Resultaterne af Kvægtællingen under Forhandling, og derefter Maaden, hvorpaa den havde fundet Sted:

Conferentsraad David havde, som man vilde see af de ombeelte Tabeller, der indeholdt en Oversigt over Kreaturholdets Størrelse baade samlet for det Hele og for enkelte Amter, sammenlignet Resultaterne med dem, der ere indhentedede fra Preussen og Mecklenborg-Schwerin, der jo begge ligesom Danmark kunne betragtes som agerdyrkende Lande.

Derefter bemærkede han — paa en Forespørgsel af Professor Prosch: om Alt baade Ungt og Gammelt var indbefattet i de medbeelte Hovedsummer, s. Ex. om Lammene vare medregneede i Faareantallet, — at dette var Tilfældet.

Profesor Jørgensen. Man maa sikkert betragte de foreliggende Resultater af den sidste Kreaturtælling som særdeles tilfredsstillende for Danmarks Agerbrug, navnlig naar man sammenligner dem med den angivne Kreaturstyrke for Mecklen-

borg, der som et Hele betragtet er en bedre Maalestof for os i Agerbruget end Preussien. Vel synes det, som om enkelte Dele af Monarchiet staae betydeligt tilbage for andre, men Forskjelligheden taber sig for en stor Deel, naar man samtidig tager Hensyn til, at Frugtbarheden og andre naturlige Forhold ere saa stærkt forskellige indenfor Monarchiets Grændse. Derne, Slesvig, Holsteen, Sylland og Rauenborg er den Orden, Landsdelene ville faae med Kreaturstyrken som Maalestof, men det er jo ogsaa omtrent den samme, som Jordens Frugtbarhed vilde give dem.

Sammenligne vi Hestemængden i 1861 med den i 1837, da er det høist ubetydeligt den har forandret sig; kun 0,2 pCt. er den nu mindre end dengang. Derimod har den forandret sig en Deel i de enkelte Dele af Kongeriget, thi medens Syllands Hestemængde i de 24 Aar er tiltaget fra 82 til 87 Stkr. pr. □ Mil, er den paa Derne aftaget fra 88 til 83; medens den f. Ex. i Skanderborg Amt er tiltaget 17 pCt., er den i Maribo Amt aftaget 13 pCt. Dog er Hestetallet paa Derne vist endnu rigelig stort, og man maatte have ventet, at det var aftaget mere, navnlig da Hovriets Affsaffelse for en stor Deel falder i det nævnte Tidsrum.

Hellerikke Faaremængden har for hele Kongerigets Vedkommende forandret sig stort siden 1837; den er tiltaget 6,5 pCt.; men her har der sikkert fundet en Dobbeltstrømning Sted, idet Faareholdet hos Bønderne navnlig paa Derne er indskrænket betydeligt, medens det er forøget paa de større Gaarde, og karakteristisk nok ikke i de lettere, men netop i de frugtbare Egne, f. Ex. Maribo, Svendborg og Holbæk Amter. Om end ikke Tallet er forøget ret meget, saa er dog Værdien af Faarene nu langt større, da det fortrinnsviis er gode Racen, som: Merinos, Dishleyer og Southdown, der have vundet Udbredelse.

Hornkvæget er derimod tiltaget overordentlig meget, paa Derne over 25 pCt., i Sylland 38 pCt., og Tilvæksten falder her fortrinnsviis paa de mindre Gaarde, thi paa de større er

Rvægsmængden vistnok snarere aftaget, i al Fald har man paa mange store Gaarde, efter at være kommet til Erkjendelse om det Fordeelagtige i at fødre kraftigt, indskrænket sin Rvægbesætning betydeligt, flere Steder endog med 25—30 pCt. I hvorvel man kunde vente at finde Tallet af Hornrvæg meget stort for Slesvig, saa har det dog forbausset Taleren, at see Slesvig saa betydeligt overgaae baade Dorne og Hølsteen i saa Henseende. Da nu tilmed Kvaliteten af det slesvigiske Rvæg er særdeles god, saa er der stor Rimelighed for, hvor stærkt det end kan synes, at man maastee neppe nogetsteds i Verden finder en Landsdeel af lige Størrelse med en saa stor og værdifuld Rvægbesætning som Slesvig.

Smørproductionen er i en vedvarende og stærk Stigen. 1832—35 udgjorde Smørudførselen omtrent 50,000 Tdr. aarlig, 1835—39 omtrent 60,000, igjennem Fjrrthyverne steg den til 70,000 og gjennem sidste Decennium til 80,000 Tdr., naar de 3 tørre Aar 1857, 58 og 59 lades ude af Betragtning; navnlig i de sidste Par Aar er Smørudførselen steget meget, i 1861 var den jo endog 86,000 Tdr.

Statsraad Tesdorpf. Ogsaa ham forekomme de meddeelte Talresultater at stille sig overordentlig gunstige og glædelige for Monarchiet i dets Heelhed og navnlig at vise, hvor særdeles vigtigt Huusdyrholdet er for Danmark. Efter at Kommunikationsmidlerne have forbedret sig saa meget i de sidste Aartier, ere Rusland, Amerika, Australien og andre fjernere liggende Lande blevne satte i Stand til i større Maal end tidligere at hidrage til Englands Forsyning med Produkter, der uden at bedærves tilstede en lang Transport, altsaa navnlig Korn. Disse Konkurrenter have vel endnu ikke kunnet svække Danmarks Kornhandel, thi Udførselen er jo hidindtil bestandig steget, men den Tid maa dog snart komme, da vi, hvis vi ikke godvilligt gaae over dertil, af Omstændighederne tvinges til liig Englænderne at omforme vore Kornafgrøder til Produkter, der ikke taale nogen lang Forsendelse, altsaa navnlig at søge

vore væsentlige Udførselsartikler i levende Kvæg og i friskt Smør, ligesom ogsaa i Flæsk, Kjød, Uld o. lign.

Uagtet der ved den stigende Velstand og Befolkningens Forøgelse nu konsumeres langt mere end tidligere, kunne vi dog udføre mere end nogensinde før. Dette viser slaaende den store Fremgang, der er i Agerbrugets forskjellige Grene. Ifølge de meddelte Lister er vor Kvægstyrke endog i alle Dele af Monarchiet større end i Preussen eller Mecklenborg-Schwerin, men Taleren mener ogsaa, at der nu er Rimelighed for, at vor Kvægstyrke er saa stor, som Landet kan ernære, for paa den forbeelagtigste Maade at forvandle den danske Jordts Afgrøder til dyriske Produkter. Noget heelt andet er det, at vi ved Forædling af vort Huusdyrhold og ved Forbedring af Kvægracerne kunne give Afgrøderne en mere frugtbringende Anvendelse, og vi kunne derfor ikke nofsom være de Mænd takkyldige, hvis Bestræbelser have sat sig dette Maal. Blot en lille Forbedring i en Erhvervsgrænse, der repræsenterer saa store Kapitaler som Huusdyrholdet, vil jo have en umaadelig Betydning paa hele Landets Velstand. Han troer derfor ikke, at det er i Retning af Tallenes Forøgelse, men derimod til Forædling og Forbedring af Huusdyrene, at Landmanden navnlig er kaldet at arbeide.

Vor Udførsels Stigen er høist mærkelig. Sammenlignes Middeltallet af Aarene 1835, 36, 38 og 39 med Aarene 1858, 59, 60 og 61 viser Udførselen af Heste at være steget 35 pCt., Kvæg 36 pCt., Faar 146 pCt., Svin 308 pCt. (medens Flæsket kun er aftaget med 21 pCt.) og Smør 40 pCt., eller, hvis vi udelade de 2 tørre og de for Smørproduktionen uheldige Aar 1858 og 59, da 70 pCt. Men ikke alene er Mængden større, men ogsaa Kvaliteten langt bedre.

Man har tvivlet om, hvorvidt Hesteudførselen var en Lykke for Landet, hvorvidt Hestetillæget betalte sig. Men seer man hen til de høie Priser, der gives for unge Heste — af Remontekommissionen i Gjennemsnit 250 Rd. for 4-, 5-, 6-Aars Heste — og man tillige tager Hensyn til, at Bonden i de

hæsteopdrættende Egne — de lettere Egne af Sylland og Nord-slesvig — allerede i det andet og tredie Aar kan tage Hesten i Brug og ved dens Arbejde tildeels have Fodret betalt, da maa sikkert Hestetillæget betragtes som særdeles heldigt for Danmark, tilmed da den danske Hest bliver mere og mere søgt, og dens Værdi er i stadig Stigen. Kan Hæsteopdræt i Europa i det Hele taget betale sig — og derom kan der vel neppe være Tvivl — da betaler det sig saa Steder bedre end for den danske Bonde.

Ikke alene er Kvægudførelsen steget efter Tal, men Værdien af de Stude, der nu navnlig over Tønning udføres til England fra Slesvig (20—24,000 Stkr. aarlig), er ogsaa i stadig Stigen. Man troer, at man mindst kan sætte Værdien af hver Stud i Gjennemsnit til 120 Rd., hvilket altsaa vilde skaffe Landet en Indtægt af 4,800,000 Rd. aarlig, foruden de 17,000 Kvier og Kalve, der aarlig udføres. Studenes Værdi er forøget, fordi England har aabnet sit Marked for os; en yderligere Forøgelse kan nu kun skee ved en Forædling af Studens Egenstaber som Fededyr, og en mere omhyggelig Pleie og Opdræt fortjener derfor i Sandhed vor Opmærksomhed.

Af den overordentlig store Stigen i Faareudførelsen falder sikkert Hovedmassen paa Marsten, hvor man finder, at Faareholdet bedre og bedre betaler sig, eftersom Indflydelsen af de indforstrevne engelske Vædere paa Marstfaaret bliver større, saa at mange Landmænd navnlig i Eidersted endog hovedsagelig kun vilde holde Faarebesætning, hvis der ikke var saa store Misligheder forbundne med pludselig at forandre Besætning. Ogsaa i Kongeriget er Faareholdet tiltaget stærkt, og navnlig har Merinosfaaret vundet en ikke ringe Udbredelse. Ogsaa den mindre Gaardeier har faaet Diet op for at forbedre sin Faarebesætning, der tidligere var overordentlig slet.

Kjærne og Koer i Forbindelse med Meieriaffaldet betale sig, med de sidste Aars Priser paa Flæsk, aldrig bedre end ved at fodres op til Svinene, og man kan vist med Sikkerhed

vente, at de 308 pCt., som Svineudførselen i den sidste Snees Aar er tiltaget, endnu ville forøges betydeligt.

I 1860 og 61 er udført 86—87,000 Tdr. Smør aarlig, der, beregnede gjennemsnitlig til 80 Rd. pr. Td., nærmer sig at være 7 Millioner Rd., altsaa en af Landets betydeligste Indtægtskilder, og den vil upaatvivlelig i den nærmest kommende Tid endnu have sig langt herover. Vel forsøge Amerikanerne at konkurrere med os om Smørleverancen til England, men med Hensyn til Smørrets Friskhed og gode Behandling kunne de langtfra maale sig med os. Naar vi nu desuden see, at England indfører 4 Gange saa meget Smør, som vi ialt udføre — og af vor Udførsel naaer kun Halvdelen til England —, da er der jo et fuldkommen aabent Marked for selv en stor Forøgelse i vor Smørproduktion. Kunde Smøruddbyttet pr. Ro forøges 25 Pd. om Aaret, hvilket ikke er usandsynligt, da vilde dette, beregnet til 31 Sk. pr. Pd., være 6,800,000 Rd. Meerindtægt af Kongerigets 800,000 Røer aarlig. Selv en lille Forøgelse i denne Retning vil altsaa være en overordentlig riig Kilde til Velstand, noget, der allerede foreligger Beviser for fra Landets sydlige Provindsfer, hvor Kvægholdet i Aarhundreder har været Landbrugets Fundament.

Det samlede Udbytte ved Udførselen af Kreaturerne og disses Produkter (Uld medregnet à 3 Mk. pr. Pd.) vil altsaa beløbe sig til næsten 19 Millioner Rd. om Aaret foruden Skind, Huder, Been o. L., naar vi sætte et Svin til 25 Rd., et Pd. Flæsk til 1 Mk. og et Faar, da det hovedsagelig er de store Marstfaar, der udføres, til 10 Rd. Det repræsenterer altsaa omtrent den halve Værdi af Danmarks samlede Udførsel og vil ved omhyggelig Pleie endnu kunne forøges betydeligt, saa at et godt Huusdyrhold i Virkeligheden er den solideste og sikreste Basis for Landbruget. Den Regelmæssighed og Stædighed er ikke tilstede i nogen anden Erhvervsgegn som netop i Huusdyrholdet, og ingen Deel af Agerbruget fortjener og betaler den derpaa henvendte Opmærksomhed saa godt som netop dette.

Profesfor Profch. Det er ganske vist besværligt, at vi ved Oversigten over Huusdyrmængden skulle see hen til de flere Eenheder, hvoraf denne dannes, og det ønske ligger nær, at kunne samle dem alle under en fælles Eenhed. Men hvormeget man end maa anerkjende den store Omhu, der er anvendt paa Udarbejdelsen af de foreliggende Tabeller, maa man dog paa den anden Side ikke skjule, at det her valgte Fælledsbegreb kan være misligt, thi at ville identificere Produktionen af Hesten — hvis Udbytte benyttes som Kraft — med den af de andre 3 Huusdyrklasser, der afgiver Mennekesføde, lader sig ikke godt gjøre. Under Landbrugets Fremstriden vil saaledes Antallet af Heste aftage, medens Kvæg og Faar ville forøges i Tal; ved saaledes at sammendrage i een Sum, vil derfor det, der maa regnes som Tegn paa Fremgang, kunne blive stillet i modsat Lyd. For Kvæget og Faaret kan denne Reduktion til Kvægstyrke maaskee bruges, da de begge benytte samme Næringsstof og tildeels give samme Produkt, men allerede Svinet vil mindre godt kunne indføres derunder, og Hesten slet ikke.

At vælge Pund som Eenhed og reducere dertil vilde uægtelig være behageligt, men Vægten af Stykketallet er underkastet saa store Svingninger, at Brugen af dette Fælledsbegreb allerede af den Grund bliver umulig.

Hvis isørrigt en saadan Reduktion skulde foretages, da maatte den formes med bestemt Hensyn paa det Lands Forhold, hvor den skal bringes til Anvendelse, og den bør ikke være fælleds for alle Lande, uden at de derværende Forhold ere de samme. Den i foreliggende Oversigt benyttede passer sikkert udmærket for Preussen, men ikke for Danmark. Reduktion af 1 Hest til $1\frac{1}{2}$ Kvæghoved vil maaskee tildeels passe for Danmark, især for lettere Egne, naar man tager Hensyn til, at Hesten kræver mere Næring for at danne en Tilvægt af eet Pund end Kvæget og Faaret bruge. Men Reduktion af 10 Faar til 1 Kvæghoved vil neppe kunne passe. 3 Preussen, hvor Merinosfaaret, hvis Vægt kan anslaaes til 60—80 Pd., er

det fremherstende, vil denne Reduktion sikkert være fortræffelig, men saasnart Faaret bliver blandet med engelsk Blod, eller er et Marskfaar, hvilket saa ofte er Tilfældet her, da passer den aldeles ikke længer, thi der naaer Vægten ofte ca. 150 Pd.; Faaret maa derfor hos os absolut sættes høiere.

Det vil neppe heller være rigtigt, at stille 4 Svin lig 1 Kvæghoved under vore Forhold, da Kvæget i Gjennemsnit ikke kan sættes høiere end til 600 Pd.

Conferentsraad David indrømmer, at der vel kan gjøres endeel Indsigelser mod den benyttede Maalestof for Reduktionen, men da den, som den foregaaende Taler indrømmede, passer for enkelte Egne her i Landet, maatte den Omstændighed, at den er brugt i andre Lande, give den et vist Fortrin. Hellerikke i Preussen vil den passe for alle Egne, men det er jo netop det Charakteristiske ved en sliq Maalestof, at den, uden at den just kan siges at passe for nogen bestemt Egn, er nogenlunde tilfredsstillende for dem alle. Skulde der opstilles en særlig Reduktion for hver enkelt Egn, da vilde det Prægnante, der er deri, tabe sig. Hvorledes vilde man f. Ex. kunne sammenligne Mecklenborg-Schwerin med Danmark, naar man ikke havde søgt sig en fælleds Eenhed?

Profesfor Prosch. Ja, hvis det var en Gjennemsnits- eenhed for alle Landets frugtbare og ufrugtbare Egne, da var den meget brugelig, men det er jo netop det, han har søgt at gjenbringe, thi den stemmer kun med den ene Yderlighed af Kulturforhold; medens den nemlig passer for enhver meget mager Egn her i Landet, vil den blive mere og mere afvigende jo frugtbare Jorden er. Hellere ingen Sammenlignings- eenhed at have, end at troe at have en, hvor man i Virkeligheden ingen har.

Conferentsraad David. Det absolut Rigtige kan man ikke vente at naae; skulde man imidlertid mene at kunne paa- vise en bedre, da vil han overordentlig gjerne gaae over til den, men hidtil har han ingen mere passende kunnet finde; dog vil det maaskee være rigtigt, naar man offentliggjør Resul-

taterne af Kreaturtællingen, at gjøre opmærksom paa, at Reduktionskalaen stiller vor Kvægstyrke i Diskfavør af de andre Østersølande.

Statsraad Tessdorpf. Statistiken kan kun give os Tal, men ikke Præstationer eller Udbytte af Huusdyrene; i al Fald kan den kun antyde dette gennem Udsørselen for Kvægets, Faarenes og Svinenes Bedkommende, men aldrig for Hestens. Tal som Resultater af en Optælling er os givet, vi maae da selv indsætte Værdierne, og det var dette han før som Landmand forsøgte. Iøvrigt maa han indrømme, at han vilde have meget vanskeligt ved at sætte en anden Skala istedetfor den benyttede; vel ville maaskee nu 8 Faar svare til eet Stk. Hornkvæg, men nogle faa Aar tilbage vilde der sikkert have medgaaet 10 dertil; ogsaa i Mecklenborg er jo Faaret gaaet meget frem.

Statsraad Hofmann (Bang) frygter, at de paa den foreliggende Oversigt meddeelte Tal skulle blive benyttede isolerede, og kunne da let misbruges, thi baade Huusdyrenes Kvalitet og Produkter bør tages med i Betragtning ved Siden af deres Antal. Han vilde derfor ansee det for høist ønskeligt, at der i Forbindelse med denne Oversigt blev meddeelt Udsørselen af Agerbrugets og Huusdyrenes Produkter.

Conferentsraad David. De foreliggende Oversigter ere kun bestemte til at benyttes af Landhuusholdningssekskabets Medlemmer ved Diskussionen iaften. Hvilke Sammenstillinger han vil lade dem faae, naar de fuldstændigere og udførligere skulle forelægges et større Publicum, kan han ikke her bestemt sige; kun saa meget er vist, at han med Glæde skal tage Hensyn til de Betragtninger, der her i Diskussionens Løb maatte gjøre sig gjeldende. Som tidligere af en anden Taler bemærket, kan Statistiken kun meddele Styrken, ikke Foderstanden eller slikt, der i mange Tilfælde kan være ligesaa vigtigt som Styrken.

Statsraad Tessdorpf. Vi vide vel, at vi staae tilbage for Hertugdømmerne, hvad Kvæget angaaer, men da Tolsten

nu ikke længer er særlig for de enkelte Landsdele, men fælles for alle, er det ikke muligt at vide, hvormegit vi staae tilbage. Høist ønskeligt vilde det derfor være, om det var muligt at ordne Toldvæsenet saaledes, at Udførselen af Landets Produkter fra hver enkelt Landsdeel nøiagtig kunde opgives gennem dette.

Conferentsraad David. Ønsket om at fremstille de enkelte Landsdeles Ind- og Udførsel er kun en gammel Sædvane, der vil ophøre at genere, naar vi først have vænnet os til at betragte dem alle som en Heelhed.

Statsraad Tesdorpf kan ikke indrømme dette; Enhver er sig selv nærmest, og ligesom Udførselen fra hans egen Gaard naturligtvis interesserer ham mere end Udførselen fra hele Falster, og denne igjen mere end Udførselen fra Kongeriget, saaledes er det ogsaa naturligt, at Udførselen fra Kongeriget maa have mere Interesse for os, end den fra hele Monarkiet. Han kan derfor kun gjentage, at en særlig Opgjørelse fra de enkelte Landsdele vilde være overordentlig vigtig.

Conferentsraad David. Ganste vist ligger Selvinteressen Enhver nærmest, men en offentlig Institution kan ikke tilfredsstille alle disse større og mindre Selvinteresser. For de enkelte Egne, ja vist endog for hver enkelt Herred, kan der ivoirigt faaes udførlige Oplysninger, naar man henvender sig derom i det statistiske Bureau.

Statsraad Tesdorpf. Jo fuldkomnere et Arbeide bliver, desto mere stige Fordringerne til det. I England og Skotland stilles aarlig større og større Fordringer til de statistiske Meddelelser, og naar det samme er Tilfældet herhjemme, da maa Bureauet i Kjøbenhavn kun veri see Beviis paa, at dets Virksomhed følges med Interesse.

Præsidenten satte derpaa det andet Affnit: Om Maaden, hvorpaa Kvægtællingen havde fundet Sted, under Forhandling.

Statsraad Hofman (Vang) troer, at den Maade, hvorpaa Tællingen i 1861 blev foretaget, er mindre heldig, da den Mand, der gif omkring med Listen, ved ikke at træffe Bedkommende hjemme, ofte fik det Nødvendige opgivet paa Skjøn af

Naboerne. Sikkrere vilde det vist være, om der blev sendt et Schema til hver Enkelt, og at det mod en ringe Betaling overdroges Skolelærerne at samle og beregne disse Schemaer.

Conferentsraad David. Det har været paatænkt at sende Schemaer til hver Enkelt, men det er fra mange Sider blevet bestemt fraraadet, da man sikkert formodede, der vilde være mange smaa Jordbesiddere, der hverken kunne eller ville skrive, og andre, der ville undlade eller glemme at indsende Schemaerne, selv om der blev sat dem en Frist af 8—14 Dage. Man faaer det aldrig tilfredsstillende, uden at der betales for det.

Gartner Wendt troer, at de fleste Feil vilde komme ved Smaaschema, da der ere mange Huusmænd og Smaasolk, der ikke kunne skrive, eller som ialfald ikke kunne forstaae og finde sig tilrette i Schemaerne, men usfrivilligt maatte komme til at opføre Tallene paa urigtige Steder. Ved den sidste Tælling 1861 vil der saaledes være gjort Feil i flere Retninger, f. Ex. ved paa det ene Sted at besvare, hvormegen Jord, der i det sidste Aar er besaaet med Græsfrø, og paa det andet at opgive, hvormegen Jord, der benyttes som Græsmark.

Paa Forespørgsel af Conf. David erklærer Statsraad Tesdorpf, at han anseer det for aldeles rigtigt at regne Ungqvæg og Plage indtil 2 Mars Alderen.

Profesfor Jørgensen troer, det vilde være heldigt, om Interessens for denne Sag kunde vækkes saaledes hos de forskjellige Landbosforeninger, at det statistiske Bureau kunde drage Nytte af disses nøiere Kjendskab til de forskjellige Egne, f. Ex. ved at revidere de for Egnens Vedkommende samlede Schemata eller lign. Han spørger, hvorledes den statistiske Forretning er ordnet i Belgien.

Conferentsraad David. I Briksfel er en Centralkomitee, der bestaaer af en Directeur (Quetelet), 12 indenlandske og 12 udenlandske Medlemmer. I enhver „Regjering“ (der svarer til Amtsrådene hos os) er en statistisk Sektion, der har at indsamle de nødvendige Meddelelser for vedkommende Egn.

At noget Lignende kunde finde Sted her, er maaffee nok muligt; vist er det i al Fald, at det vilde være overordentlig nyttigt.

Statsraad Tesdorpf troer ogsaa, at Amtsraadene ville være langt bedre end Landboforeningerne, i hvilke der desværre ofte kun findes ringe Liv og Interesse, selv for Ting, der meget nøie vedrøre Landboforholdene.

Statsraad Hofman = (Bang). Landboforeningerne ville vist langt fra være fyldestgørende i den antydede Retning. Naar Smaaschemaerne vare affattede saa simpelt som muligt, ville Feiltagelserne vist kun blive saa, og tilmed kunde deres Udfyldning jo kontrolleres af Sogneforstanderne.